

Kvinnliga kandidater möter motstånd

Inför parlamentsvalet i Irak den sjunde mars har Kvinna till Kvinna intervjuat kvinnliga kandidater och kvinnorrättsaktivister om kvinnors möjlighet att delta i valet. Vi har ställt frågor om huruvida kvinnliga kandidater möter motstånd, vilka frågor de vill driva och om det internationella samfundet på något sätt kan öka chanserna för att valet blir rättvist.

Det visar sig att kandidaterna möter en rad svårigheter på grund av att de är kvinnor. Alla som vi har haft kontakt med har själva eller känner andra kvinnor som har utsatts för trakasserier och hot, inklusive dödshot. Det är också tydligt att förtrycket mot kvinnor och deras låga status i samhället försvårar deras kandidatur. De framhåller att få vill lägga sin röst på en kvinna, antingen för att de inte tycker att kvinnor ska hålla på med politik eller för att en röst på en kvinna anses bortkastad. Samtliga menar att det behövs ett ökat internationellt tryck för att ge kvinnor en reell möjlighet att utöva sin medborgerliga rätt att ställa upp i valet.

Erfarenheten från valet 2005 är att många kvinnor plockades in för att uppfylla kvoten på 25 procent kvinnor. De valdes för att de skulle vara lojala. Kvinnor som trotsade lojaliteten och öppet drev kvinnors rättigheter hotades och utmanövrades. Liknande erfarenheter gjordes under provinsvalen 2009. Att många kvinnliga parlamentariker är svaga och saknar en egen röst har ytterligare försämrat förtroendet för kvinnliga politiker.

Intervjupersonerna

Kvinna till Kvinna skickade ut en enkät i slutet av november 2009 till elva kvinnor som kandiderar i det kommande parlamentsvalet. Personerna rekommenderades av Kvinna till Kvinnas irakiska samarbetspartners. Kandidaterna driver kvinnors rättigheter i sin politiska roll och som aktivister i det civila samhället. Åtta personer skickade in svar. Som komplement intervjuades ytterligare tre personer per telefon: Maysoun Damlouji parlamentsledamot för Iraqi National List som också ställer upp för omval, Hanaa Edward ledare för Iraqi Women's Network samt Sundus Abass forskare och chef för Women Leadership Institute i Bagdad.

Sex av dem ställer upp i valet är oberoende kandidater, två kandiderar för Iraqi National List och en för Loyalty to Najaf. Fem bor i Bagdadområdet, två i Basrah, en i Karbala och en i Al Najaf.

Att kandidera med livet som insats

Intervjupersonerna är alla överens om att det är oerhört viktigt att kvinnor ställer upp i valet och att fler väljs in. Parlamentet ska representera hela befolkningen och då även kvinnor. Utan kvinnor försvinner viktiga frågor från dagordningen menar de. Kandidaterna tecknar en likartad bild över den verklighet som de tvingas leva i. Här följer en sammanställning.

Vilka hinder möter kvinnliga kandidater?

- Hot från främst extrema religiösa grupper som vill kontrollera kvinnan och som anser att kvinnor ska stanna hemma och inte delta i det offentliga livet. Det kan röra sig om allt från subtila hot till dödshot. I dagarna dödades en kvinnlig kandidat från Mosul.
- Förtrycket mot kvinnor och den generellt dåliga säkerhetssituationen begränsar deras rörelsefrihet vilket försvårar kampanjarbetet. Det anses opassande i mångas ögon att kvinnor håller tal på gator o torg. Männerna kan vara mer utåtriktade och synliga i sina kampanjer och kontakter med människor. Män får mer utrymmer i medierna.

- Kvinnors låga status. Få har förtroende för kvinnor som politiker och ledare. En röst på en kvinna anses som bortkastad. Detta avspeglar sig även inom partierna där män premieras.
- Partierna fyller kvinnokvoten med lojala kvinnor som inte driver frågor om kvinnors rättigheter.
- Kvinnor har oftast mindre resurser än män, såväl pengar som kontakter.
- Motståndet mot kvinnliga kandidater kan ta sig olika former tex valaffischer rivs ner, folk kommer inte på deras möten och kvinnors tal ignoreras.
- Kvinnor har ofta mindre stöd från sina familjer i sitt politiska arbete.

Jobb och utbildning högt på dagordningen

Nästan samtliga kandidater framhåller vikten av att satsa på utbildning, hälsovård och kvinnors rättigheter. Ekonomisk tillväxt och jobb står också högt på listan över frågor de vill driva. Flera nämner att de vill få artikel 41 struken ur konstitutionen. Artikeln ger personer möjligheten att välja om man vill använda religiösa lagar i familjerättsärenden och därmed anses den utgöra ett hot mot kvinnors mänskliga rättigheter och uppmuntra sektarism.

Flera påpekar att kvinnliga och manliga kandidater driver olika frågor. De menar att kvinnor i högre utsträckning lyfter frågor som berör människors vardag. Alla är överens om att männen inte prioriterar frågor om kvinnors rättigheter.

Det internationella samfundet har ett ansvar

De anser alla att det internationella samfundet bör och till och med har ett ansvar att ge direkt stöd till kvinnliga kandidater. Det kan handla om att ge utbildning i kampanjarbete samt medieträning. Dessutom framhåller de att det internationella samfundet bör göra allt som står i deras makt för att förhindra valfusk. Risken för fusk är överhängande menar de.